

Datum
2023-04-19

Diarienummer
VON-2023/256.109

Handläggare
Sara Wästeby
08-535 309 06
Sara.Wasteby@huddinge.se

Vård- och omsorgsnämnden

Svar på remiss av SOU 2023:9. Ett statligt huvudmannaskap för personlig assistans

Förslag till beslut

Vård- och omsorgsnämnden godkänner socialförvaltningens synpunkter och överlämnar tjänsteutlåtandet, daterat 2023-04-06, till kommunstyrelsen som sitt yttrande över slutbetänkandet *Ett statligt huvudmannaskap för personlig assistans (SOU 2023:9)*.

Sammanfattning

Slutbetänkandet *Ett statligt huvudmannaskap för personlig assistans* har inkommit till kommunen från Socialdepartementet för yttrande.

Slutbetänkandets förslag ska syfta till en ändamålsenlig reglering som skapar långsiktiga och stabila förutsättningar för insatser av god kvalitet som präglas av hög rättssäkerhet och möjlighet till uppföljning och kontroll.

Ärendet har gått på remiss till vård- och omsorgsnämnden och handläggningen har skett genom en samberedning mellan kommunstyrelsens förvaltning och socialförvaltningen.

Förslagen i betänkandet är i huvudsak bra, men socialförvaltningen anser att det finns ett antal punkter som bör beaktas av Socialdepartementet. Det rör kommunens ansvar, kvalifikation för att beviljas personlig assistans, sekretess, sammanhållet ansvar, sjuklönekostnader samt ekonomiska aspekter.

Beskrivning av ärendet

Allmänt

Den 29 mars 2023 inkom betänkandet *Ett statligt huvudmannaskap för personlig assistans (SOU 2023:9)* från Socialdepartementet på remiss för yttrande.

För läsning av betänkandet i sin helhet, se bifogad hänvisning under rubrik bilagor i detta tjänsteutlåtande, sid 6.

Nedan presenteras kortfattat utredningens förslag och bedömningar.

HUDDINGE KOMMUN

Postadress
Huddinge kommun
SocialSocialförvaltningen
141 85 Huddinge

Besök
Gymnasietorget 1

Tfn vxl 08-535 300 00

sof@huddinge.se
www.huddinge.se

Datum
2023-04-19

Diarienummer
VON-2023/256.109

Statligt huvudmannaskap

Utredningen bedömer att ett statligt huvudmannaskap är att föredra framför både nuvarande ordning och ett kommunalt huvudmannaskap. Analysen visar att ett statligt huvudmannaskap skapar förutsättningar för ökad likvärdighet och rättssäkerhet i bedömningen av rätten till personlig assistans. Ett statligt huvudmannaskap skapar även bättre förutsättningar för arbetet mot felaktiga utbetalningar och välfärds kriminalitet. Eftersom staten är en större ekonomi än enskilda kommuner har den även bättre förutsättningar att klara av situationer där behovet av eller kostnaderna för personlig assistans ökar mycket eller oväntat. Ett statligt huvudmannaskap bör därmed även minska risken för att det uppstår situationer där ekonomiska överväganden påverkar en enskilds rätt till insatsen.

Utredningen understryker att ett förändrat huvudmannaskap förbättrar möjligheterna till, men är inte ensamt tillräckligt, att skapa långsiktiga och stabila förutsättningar för en insats av god kvalitet och som präglas av hög rättssäkerhet och möjligheter till uppföljning och kontroll.

Staten ska ansvara för beslut och finansiering av personlig assistans

I utredningen framgår att staten, genom Försäkringskassan, ska ha ett samlat huvudmannaskap för beslut om och finansiering av insatsen personlig assistans. Statens ansvar ska även fortsättningsvis utgöras av assistansersättning enligt socialförsäkringsbalken. Det innebär att all personlig assistans i framtiden ska beslutas och finansieras av Försäkringskassan inom ramen för assistansersättningen. Det finns flera skäl till detta, men det handlar främst om att det skapar förutsättningar för största möjliga valfrihet för de försäkrade. Bestämmelserna som reglerar kommunernas uppgift som huvudman, för att besluta om och finansiera insatsen, upphävs.

Kommunerna ska även fortsättningsvis utföra assistans om den enskilde begär det

Utredningen föreslår att kommunerna ska fortsätta att utföra personlig assistans om den enskilde begär det. Detta eftersom det behöver finnas en yttersta garant för att den enskilde får den insats som hen har rätt till. Det kan röra sig om situationer där det inte finns någon annan anordnare att välja på eller där en anordnare inte kan utföra all assistans som den enskilde har rätt till. Det kommunala utföraransvaret regleras genom en ny bestämmelse i lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS).

Utredningen framhåller att det främsta skälet till att kommunerna ska ha kvar detta ansvar är att de har den organisation, kunskap och erfarenhet som krävs för att tillhandahålla och utföra tjänsten.

Sjuklönekostnader ersätts genom timschablon

Vid en övergång till ett statligt huvudmannaskap får arbetsgivarna ansvar för sjuklönekostnaderna för sina personliga assistenter. Det har tidigare ingått i det kommunala basansvaret men bör genom en ny bestämmelse i socialförsäkringsbalken hanteras av staten inom ramen för schablonersättningen.

Datum
2023-04-19

Diarienummer
VON-2023/256.109

Den nuvarande kvalifikationen för personlig assistans enligt LSS ska fortsätta att gälla

Utredningen föreslår att nuvarande kvalifikation för rätt till personlig assistans enligt LSS behålls i ett statligt huvudmannaskap. Det innebär att den undre gränsen för rätt till assistansersättning med i genomsnitt över 20 timmar i veckan tas bort. Försäkringskassan ska därmed pröva en enskilds rätt till assistansersättning utan någon undre gräns uttryckt i författning.

Utredningen har efter analys av rättsläget redovisat tre olika alternativ till hur en kvalifikation kan utformas.

1. Rätten till assistansersättning bestäms enligt det regelverk och den rättspraxis som kommunerna tillämpar i dag när de fattar beslut om rätt till personlig assistans enligt 9 § punkt 2 LSS. Prövningen av den enskildes behov görs genom en individuell bedömning utifrån kvantitativa och kvalitativa aspekter.
2. Rätten till assistansersättning bestäms genom en sammanvägd bedömning av grundläggande och andra personliga behov med en fast tidsgräns där den enskildes grundläggande behov ska uppgå till i genomsnitt mer än 3 timmar per vecka samtidigt som hela stödbehovet ska uppgå till i genomsnitt mer än 20 timmar per vecka, genom grundläggande behov ensamt eller tillsammans med andra personliga behov.
3. Rätten till assistansersättning bestäms genom en bedömning av om individen har behov av hjälp med grundläggande behov i genomsnitt mer än 7 timmar per vecka.

Kommunerna ska inte längre medfinansiera assistansersättningen

Kommunerna föreslås inte längre vara skyldiga att medfinansiera de första 20 timmarna per vecka av assistansersättningen.

Utredningen har inte hittat några indikationer på att kommunerna minimerar sina kostnader för LSS genom att få enskilda att ansöka om assistansersättning i stället för andra kommunala insatser. Denna analys indikerar snarare att kostnader har förskjutits från staten till kommunerna under senare år.

De kommunala besluten ska föras över till staten

Utredningen föreslår att det statliga huvudmannskapet ska träda i kraft den 1 januari 2026 och att de kommunala besluten om personlig assistans från detta datum ska föras över löpande till Försäkringskassan.

Förvaltningens synpunkter

Kvalifikation för personlig assistans

En kvalifikation för rätt till personlig assistans ska skilja ut de personer som har en så pass stor och varaktig funktionsnedsättning att det motiverar rätt till assistansersättning.

Socialförvaltningen har granskat utredningens förslag och delar utredningens förordande av att alternativ 1 som mest ändamålsenligt vilket bör tillämpas vid

Datum
2023-04-19

Diarienummer
VON-2023/256.109

övergången. Alternativ 1 möjliggör en flexibel övergång (både ekonomiskt och oförändrat för den enskilde) och Försäkringskassan kan bedöma den enskildes behov av hjälp utifrån de kvantitativa och kvalitativa aspekter som kommunerna tillämpar i dag. Alternativet skapar goda förutsättningar för den beslutande myndigheten att göra en helhetsbedömning utifrån en individs samlade behov. Socialförvaltningen betraktar även att alternativ 1 följer intentionerna med den ursprungliga propositionen, i högsta grad är förenligt med FN:s funktionsrättskonvention och att det ligger i linje med nuvarande vägledande domar från HFD.

Sekretess

Utredningen påvisar att det behövs ändringar i sekretesslagstiftningen för att underlätta övergången till Försäkringskassan.

Socialförvaltningen har inga synpunkter på förslaget utan anser att det är nödvändigt med ändringar i sekretesslagstiftningen. Socialförvaltningen vill dock framhäva att det vore bra att förtydliga att det inte är kommunen som fattar beslut om vilka uppgifter som är nödvändiga vid övergången. Det är Försäkringskassan som har vetskap om vilka uppgifter som är nödvändiga, i varje enskilt ärende, för att de ska kunna slutföra sitt uppdrag. Det är därmed Försäkringskassan som underrättar kommunen om vilka uppgifter som är nödvändiga vid övergången.

Sammanhållet system

Givet ett införande av statligt huvudmannaskap för personlig assistans vill Socialförvaltningen framhålla vikten av att kommunen skyndsamt får kännedom om att enskilda kommuninvånare har ansökt om personlig assistans, så att parallella insatser inte beviljas av kommun och stat utifrån olika lagrum. I avsaknad av information finns risk att personer "hamnar mellan stolarna". Socialförvaltningen anser att det är av stor vikt att ett sammanhållet system byggs upp för att säkerställa detta förfarande.

I betänkandet föreslås ett införande av ny regel i 15 § andra stycket i LSS om att kommunen fortlöpande ska följa upp behovet av kompletterande insatser enligt såväl LSS som socialtjänstlagen (SoL) för personer med beviljad assistansersättning. Socialförvaltningen tolkar detta uppdrag som att kommunen är skyldiga att ge information kring vilka kompletterande insatser enskilda kan ansöka om enligt LSS och SoL.

Kommunens ansvar

Kommunen föreslås ansvara för utförandet av personlig assistans när den enskilde begär det. För att assistansanvändare ska få den personliga assistansen de har rätt till måste det finnas en aktör som alltid är beredd att anordna och utföra personlig assistans för den beviljade ersättningen. Detta är ingen förändring från idag.

Socialförvaltningen delar slutbetänkandets uppfattning om att detta ansvar lämpligast ligger hos kommunen som har erfarenhet och organisation att utföra

Datum
2023-04-19

Diarienummer
VON-2023/256.109

tjänsten. Socialförvaltningen stödjer även att ansvaret blir förtydligat och förs in i LSS.

Betänkandet föreslår att kommunerna ska ersättas för att utföra detta ansvar genom att 1 053 miljoner kronor inte kommer att föras över till staten i den ekonomiska regleringen. Socialförvaltningen har idag en organisation som alltid är beredd att anordna och utföra assistans när den enskilde önskar. I vissa ärenden har socialförvaltningens övertagande av ansvaret att utföra assistans genomförts på mindre än tolv timmar. Detta kräver att det finns en väl fungerande administrativ organisation i ständig beredskap. Socialförvaltningen utför idag personlig assistans när den enskilde önskar det och i flera av dessa ärenden överstiger kostnaden det som betänkandet grundar sin beräkning på.

Merkostnaden som uppstår beror på att kommunen utför assistans åt assistansanvändare som privata anordnare inte anser sig kunna ta emot som kunder. Detta utförande innebär att den enskilde är i behov av assistenter med specifik kompetens samt att kommunen i egenskap av arbetsgivare ofta måste tillsätta särskilda anpassningar för att säkra en god arbetsmiljö. Socialförvaltningen befarar att den kostnadsberäkning som gjorts för att ersätta det kommunala ansvaret att utföra personlig assistans när den enskilde begär det, kommer understiga kommunens faktiska kostnader för att verkställa detta ansvar. Det är därför av största vikt att denna ersättning följs upp och vid behov justeras.

Sjuklöner

Socialförvaltningen vill särskilt framhålla att förvaltningen ser positivt på förslaget om att arbetsgivarna (assistansanordnarna) övertar ansvaret för sjuklönekostnaderna för sina personliga assistenter. Det har tidigare ingått i det kommunala basansvaret men föreslås genom en ny bestämmelse i socialförsäkringsbalken hanteras av staten inom ramen för schablonersättningen. Socialförvaltningen ser detta som ett incitament för samtliga arbetsgivare att arbeta med friskfaktorer samt verka för en god arbetsmiljö. Vidare ger förslaget minskade administrativa kostnader för kommunen, samt en mer rättssäker process med minskad risk för välfärdsbrott.

Ekonomiska aspekter

Förslaget om ett statligt huvudmannaskap för personlig assistans innebär i korthet att kommunens kostnader för de första 20 timmarna för personlig assistans enligt Socialförsäkringsbalken (SFB) försvinner och att kostnaderna för personlig assistans enligt Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) övergår till staten. En mindre del av kostnaderna för handläggning och administration kommer att kvarstå hos kommunerna.

En ändrad ansvarsfördelning mellan stat och kommun ska regleras enligt finansieringsprincipen. Detta görs i samband med att förändringen införs. Vissa justeringar i utjämningsystemet behöver göras till följd av förslaget. Dessa justeringar påverkar dock inte utjämnings syfte som är att utjämna för eventuella skillnader i kommunernas förutsättningar att bedriva LSS.

Datum
2023-04-19

Diarienummer
VON-2023/256.109

Regleringen enligt finansieringsprincipen slår lika för alla kommuner då den sker genom en minskning av det generella statsbidraget per invånare. Hur förslaget påverkar en enskild kommun beror däremot på hur omfattande den faktiska kostnaden är för den personliga assistansen i kommunen. Denna kostnad varierar något mellan åren i Huddinge kommun. Kommunstyrelsens förvaltning beräknar att utredningens förslag, på övergripande nivå, inte bedöms leda till några negativa ekonomiska konsekvenser baserat på de kostnader kommunen har haft för assistansen och de avgifter per invånare kommunen bidrar med i utjämningsystemet för LSS. I ett övergripande perspektiv kommer minskningen av statsbidraget i det stora hela motsvaras av minskade kostnader för personlig assistans och minskade kostnader för de avgifter kommunen har i utjämningsystemet för LSS.

Hållbarhet och barnkonventionen

Förvaltningen anser att slutbetänkandet inte kommer att innebära några konsekvenser ur ett hållbarhets- eller barnrättsperspektiv.

Ekonomiska och juridiska konsekvenser

Förvaltningen anser att slutbetänkandet kan komma att innebära ökade kostnader för utförandet av kommunens basansvar då kommunen har det yttersta ansvaret för att kommunens invånare får det stöd och hjälp de behöver.

Förslaget om att godkänna yttrandet innebär inga juridiska konsekvenser. För kommunens del innebär förslaget endast ett förtydligande av det kommunala ansvaret, men inget utökat ansvar.

Christine Carlsén
Tillförordnad socialdirektör

Malin Svahn Schenström
Verksamhetschef

Bilagor

1. Remissmissiv
2. Ett statligt huvudmannaskap för personlig assistans. Ökad likvärdighet, långsiktighet och kvalitet (SOU 2023:9)
<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2023/02/sou-20239/> (hämtad 2023-04-18)

Beslutet ska skickas till

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsens förvaltning, Björn Rosborg